

Közjogi előadás-sorozat, Fonyód, Siófok 2012.02.08-09.

**Demokratikus jogállam?!
Alkotmánytól „felcsútmányig”.
Közjogi gubancok, műhibák.**

Kolláth György

www.kollath.com /az előadás már e honlapon/

Bevezető

Hölgyeim és Uraim! Kedves Barátaim! Köszöntöm Önöket. Különösen Harangozó Gábor elnök úrnak köszönöm a meghívást. Ma itt töményen, tragikomikus derűvel közjogról lesz szó. Az elmúlt egy év során több mint 30 elemzést készítettem, illetőleg előadást tartottam általában az alkotmányosságról, a formálódó alaptörvényről és jogéletünk bajairól. Nincs mit megtagadnom, visszaszívnom. Ám látni kell, hogy - bár napról-napra beigazolódik, megalapozottá válik mindaz a kritika, amely az alkotmányozósdit érte - ma már egyszerre van szükség átfogó elemzésre és aktuális válaszadásra. Továbbra is be kell mutatni a makro-szintű – és sajnos méretű, azaz orbitális - közjogi hibákat, de egyúttal reagálni kell az új kihívásokra, csúsztatásokra, mellébeszélésekre is. Utóbbiak homlokterében két igazolandó tétel áll. 1) Demokratikus jogállamban ilyen alkotmányozás meg nem történhetett volna, mert a jogállam másmilyen. 2) Ami mégis létrejött, nem itt-ott korrigálandó, taktikai kompromisszummal kezelhető „mű”, hanem közjogi Frankenstein, így életképtelen, ártalmas. Ismert tétel: összefüggés, átjárás van a jogélet, a kis- és nagypolitikák és az általános közállapotok között. Magunk is változtunk: megkeseredtünk, alig bizakodunk. Választék: sírjunk vagy nevéssünk? Sírásnak nincs értelme. Elemezzük hát vitriolosan bajainkat! Keserű derű, sokba fog kerülni. ***Előadás-címem sok mindent kifejez.*** Alapkérdés: *milyen országban élünk?* A válasz egy kritikus jogászé, elhagyva a jog pártpolitikai hátterét. Állítás: ***a köznap, a politikai és a jogi bajok konvergálnak, egy töről fakadnak, külön-külön alig(ha) kezelhetők.*** Mégis csak jogi-igazgatási nézőpontból értékelek, reagálásom csakis jogi lesz. Annak viszont csípős. ***Elemezni való:*** Hogy fest a régi és az új alaptörvény mérlege, s melyek a problematikus leágazások? Milyen lehetne /miért nem olyan nálunk/ a demokratikus jogállamiság, mint a világ avagy szűkebben Európa haladóbb részein? Mi minősíti mindezt? Lesz egy vegyes blokk, melyben főleg választójogról és aktuális EU-s jogi összefüggésekről lesz szó.

Jogéletünk bakancs-miliója

Ebben a blokk 10 pontba foglalt megfigyelés: tény és trend az ún. jog(állam)i közállapotról.

1)Pár évvel ezelőtt, kvaterkázva a XXI. század jogi kihívásairól Sütő Andrást idéztem: *A törvény igazsága általános és hozzávetőleges, mint a katonabakancs.* Boldogságos S.A., boldog békeidők! Mi lett belőle? **Általános:** megalapozott, nem percértékű, kiterjedt, valódi megoldásra vezető norma helyett keveseknek kedvező **egyedi.** 21 tételből áll a barát-ellenség alapon, személyre kihegyezett, ill. meghozott központi és fővárosi jogalkotás bornírt, leleplező listája. **Hozzávetőleges:** többféle polgári méret helyett **kényszer-zubbony** típusú rendezés. A **bakancs**-stílusjegy oké. **Igazság-szolgáltatás** helyett **jog (sőt asztal) -szolgálat.** **Törvény(es)** ma mindaz, amire törvényt hoztak. **Úgy adnak, hogy elvesznek.** A **jog a és az állam „megújítása” a politika ágyasa:** úgy bánnak vele, mit egy cédával. Más fizeti ki, pl. ráterhelik egy bankra?!

Senkinek az élete, szabadsága és tulajdona nincs biztonságban, amikor a parlament (a kabinet) ülészik - Mark Twain. 2011.12.30: A miniszterelnök szerint a magyar jogalkotásba senki sem szólhat bele. **Tévedés!** **Konzekvencia, itthon bármi megeshet: abszurdum is pl. X,Y-t parkolásnál „törvényesen” megbüntetik gyorsajtásért.** Olyan jog is születhet, hogy az előzni tilos vagy a stop-tábla képviselőknek csak szimpla jótanács. Az új kabinet-tagok az esküokmányukhoz pallosjogot is kaphatnának.

Internetes beszólás: ne bántsák őket, mindnek megvan a bölcsességfoga, ám zömüknek sose volt rendes állása! (Be)láthatatlan mélység jön. **Mantra: a szerelemben és a háborúban minden csel megengedett. Mivel a M.E. szerelemes a háborúba, minden csel megenged magának. Végeredmény Darth Vader mesés pacifizmusa. Ám ez a hon mégsem a Csillagok háborújának színtere!**

Legyen béke + legyen kölcsön, csak ne legyen békekölcsön!?

2)Gya(ko)rló jogéletünk a **század kihívásaival** (globalizáció, uniós jogi illeszkedések, biztonság vs. emberi jogok, harmadik generációs és innovációs jogok előretörése stb.) értőn **foglalkozni sem hajlandó**. A jogalkotás csípőből önti a **felszínes, demagóg, semmivel sem alátámasztott, hatósági ízű, szankció-központú** regulákat. Kriminális közéletünket az állandó „bétékázás” a végletekig kriminalizálja. Tű-élesen szemlélteti ezt több önkormányzati eladási ügy, melyben az ügyészség keveri a szabad mandátumot a szabadságvesztés büntetéssel. Közhatalmi és jogpolitika falmelléki módon mutatkozik, 4 lépésben 1) Átszervezik, átnevezik X alkotmányos intézményt. 2) Stratégiai csúcspozíciót hoznak létre benne egy személyre kialakítva. 3) 9-12 éves mandátummal betonozzák be a kiszemeltet.4)Ájtatos képpel beleültetnek egy bizalmast (nicknevük: orbaniták), majd együtt színlelik a poszt függetlenségét. Ellehetetlenítik, ill. elkedvetlenítik az utánuk jövőket. **Stratégia helyett alkalmi, önérdekű, párttaktika** szab meg **évtizedekre szóló közügyeket** (lásd: **alaptörvény, túltengő sarkalatos tv-ek, köznevelés, felsőoktatás, önkormányzati kiüresítés, státuszügyek**). Jobber ellenvetés: de hát minden mozgásban van?! Igen, kb. úgy, ahogyan a levágott fejű csirke még egy kicsit sasszézik. **Drámai a visszaesés elvi, morális, szakmai, minőségi** tekintetben – a jobb **jogi karok II. évfolyamához képest**.

Angol eredetű bon mot: oltsd el a régi tüzet, hogy újat gyűjthass. Nem megy: a tűzoltásnál előbbre való a folytonos (háborús) gyújtogatás. Szabadságharc, forradalom, háború a Nyugat, az EU-IMF ellen, majd minderre „békemenet”? Mint mikor a baromfiudvar népe tüntet a róka dicsőségéért. Mind e közben, a mantrában jelölt gyűlölet-mentes szeretet nevében ölni tudnán(a)k egy Nobel békedíjért? Fokozható az abszurditás! Legyen béke, meg legyen (IMF) kölcsön, legyen tehát békekölcsön?! A hatalom birtokosai a büszke, vak ló bátorságával **elmennek a falig. (Falra már mi mászunk tőlük, miattuk.) A baj nem akut agyérgörcs: morális és agyi katasztrófa.**

Drága (nem) jó maszek manufaktúra

3)Rendesen, normálisan a jog a **társadalom-tudományok matematikája**. Egy jó jogszabály olyan tiszta, **mint egy matek képlet**: egy fölösleges betű, vessző sincs benne. **Fényévnnyire távolod(t)unk** ettől az alaptörvény és annak fabrikálása, átmenetének brutalitása és dilettantizmusa okán is. *Nem értük még a gödör aljára*. Nincs aki igazolná: a sarkalatos törvények száma mennyi, ebből mennyi lett készen, mi áll vita alatt, mi csúszik át a végtelenbe. 25, 28, 32, 10, 6: ezek kvázi rulett-számok. Népbutítás megy. Jelkép, jelentés a Titanic parancsnokának: Uram! A jéghegy alját már nem látom. Hurrá, elég mélyre merültünk! A minisztériumok jogi szakapparátusa lebénult, a bizalmatlanság fojtogató. Külső kegyencek, haver ügyvédi irodák eredményelvű felelősség nélkül, drága manufaktúrában, néha kilóra hozzák-viszik a normákat. Olykor pironkodnak egy kicsit, aztán passzolnak. Kamu, hogy az alaptörvényt Szájer József írta az i-pad-jén. Nem inkább Deutsch Tamás a twitteren? Mindegy? Felelősség alkotmány sértésért, uniós jogsértésért sem kint, sem bent nincsen. Ha megnézik az átmeneti tv cinikus, kármentő §-át, nem is lesz. Kell maguknak jogi megtámadás: mindenki megadóztatása lesz a válasz-reakció ! ***Foga(da)tlan prókátorok éber kómában fabrikálják a §-tengert***. Kirekesztő büszkélkedés van a szégyenérzés helyén. *Kerényi Imre az ATV-ben: ez az alkotmány az övék. Mészáros Antónia visszakérdezett: nem az országé? Kerényi: nem, ez azé a többségé, aki rájuk szavazott, és majd tessenek maguk is választást nyerni és csinálni saját alkotmányt*. Ilyen „birtokviszonyt” *Európa nem ismer (el)*. A népnyelv szerint az - ilyen kaliberű és stílusú - „orbaniták” *lassan megmondják a tutit*.

Életbe lépett, ami halva született

4) A demokratikus jogállamiság szempontjából katasztrófa-sújtott területté váltunk. A „nem szokványos jogi kultúra” láttán eltorzult arccal fogják a fejüket külhoni barátaink, kollégáink. Fricska az alkotmányozó T. Háznak és a kabinetnek: *zuhantok a WC-be, közben a lehúzó után kapkodtok!* A jogállamiság - a törvények uralma - főbb válfajait így munkálta ki az AB 2 évtized alatt: jogbiztonság, kiszámíthatóság, normavilágosság, hatalommegosztás, az eljárási garanciák védelme, a formális jogállam és az igazságosság kapcsolatrendje, az alkotmányos büntetőjog mibenléte, a felek eljárási pozíciójának korrekt megállapítása, s benne pl. a fegyverek egyenlőségének elve, a közigazgatási határozatok bírósági kontrollja, a közigazgatás törvény alá rendelése, az alkotmányos szervek együttműködési kötelezettsége, a közhatalmi szervek demokratikus legitimációja, a közjogi érvénytelenség megállapíthatósága, a minősített többség megkövetelése, az alapjogi kétharmad vizsgálata, az ígérvények sorsa, a bizalomvédelem, a szerzett jogok védelme, a várományok sorsa, a visszamenőleges, negatív jog tilalma, az időmúlás jelentősége és az alkotmányos idő lehető kímélete. 21 tétel, egyiküknél sincs fejlődés 2010 II. féléve óta, rohamos romlásuk tény. *Egy későbbi oldalon ide még visszatérünk, 12 pontos szemléltetést nyújtva a lényeg lényegéről.* Bon mot: *Az ész pesszimista, az akarat optimista. Arányuk (miként a jogállamiság ténye és igénye terén is) kb. 1:10-hez.*

ALAP(törvényi) dilemma! Életbe lép(het)ett az, ami halva született? „A zárószavazás előtti érdemi módosítás szége is megesett már vele – a bírák kényszernyugdíjazásának alkotmányba foglalásakor.” *Sólyom László hvg-beli megfigyelése alapos, sőt?! Országgyűlés jegyzőkönyve: a zárószavazás napján lett benyújtva több mint egy tucatnyi, olykor tartalmilag is alkotmánysértő módosító indítvány. Van olyan képviselő, aki egymaga 15 opusszal „dicsekedhet”. Egy is sok, ha nem koherencia-zavar kiküszöbölése a tárgya. Vö: a lenti ab-határozattal, annak lényegi, elvi azonosságával: 1279/B/2011. AB határozat az egyházügyi törvény közjogi érvénytelensége tárgyában.*

Borsó, fal, szóinfláció, Ülő Bika

5) Sem kiérlelt, valós államfilozófia, sem garanciát jelentő, eurokonform jogfilozófia, sem ezekkel szinkronban lévő szakpolitika nem készül. E nélkül: évtizedekre szóló húzóerő híján, sőt korrekt diagnózis, reális koncepció nélkül „ország-megújítani” hazardírozás. Erős Európa, erős honi állam mint szlogen tarol: tartalma, mélységelessége nincsen. Mitől erős egy rendszer: vagy a szuronyok er(d)ejétől vagy a **társadalmi legitimitációjától**. Sem ez, sem az - itthon. Életbe lép(het)ett mindaz, ami halva született?! Pozitív karakter helyett közöny, kiváráás, félrenézés, esélyvesztés, forrás-kivonás. Társadalom-szervező elv 3 lehet: *demokratikus jogállamiság, felsőbbbségi diktatúra, káoszba hajló anarchia. Mintha egyszerre mindhárom érvényesülne.* Irányított demokrácia, centrális erőter, krízis-lépések, „védelmi” populizmusok: a hatalom hibás, hiányos felkészültségét, szóinflációba menekülő munkakultúráját, rossz lelkiismeretét, netán rossz lelki egészségét fémjelzik. Más kérdés, hogy/ha önmaguk legjobb formáját, képességeik maximumát nyújtják. Alkalmasint igen. *Bon mot: Nem tetszik, hát nézd a jó oldalát! Ha borsószik a hátad, legalább lesz mit a falra hányni. Kösz! Strasbourgi büszkélkedés 350 új törvénnyel? Kár: se füle, se farka! Minőségbiztosítás? Lehetne R. Reagan módjára vagy ősi skandináv mód szerint. Reagan-nél: nem ír alá, míg függetlenek nem bizonyítják, hogy miből származnék több baj. Skandináv megoldás, anno: a frissen elkészült ágyú csövére ráültették annak készítőjét a legelső lövés alkalmával. Legyen övé a kockázat az esetleges silány munkáért, mivel akkoriban gyakori volt, hogy mindjárt az elején szétrobbant az új fegyver. Hány Ülő Bika akadna itthon, vajon?*

Futball-háború Európa szívében?

6) **Alaptörvény:** Alkotmánytól lepukkantunk felcsútmányig. *Alaptörvény=lumbágó: kellemetlen, de muszáj lesz évekig együtt élni vele.* Alaptörvény is (!) volt a rendszerváltó alkotmány: a névváltás kamu. Nem volt nevesítve a kódexben a hatalommegosztás, de intézményesítve igen. A szó belekerült, de valós érdeme, garanciája eltűnt a független intézmények, posztok megszállásával, leépítésével. Strasbourgi дума: ***a magyarok karikás ostorral csinálnak, váltanak alkotmányt.*** Honi: ***az Alkotmánybíróság roskatag utolsó bástyából ostromlott lőportoronnyá lett. Két messze ható baj érte: a populáris akció kiiktatása brutális leépítés, egyben leépülés. A II. kamara hiányában az AB a tv-ek stratégiai bírósága volt: lett mostanra a piti esetek hiper-szuper rendkívüli jogorvoslati fóruma. 15 talányos Buddha-szobor ül üdvözült mosollyal a nagy semmi fölött?***

Alaptörvény miliője: **egy ország mehet tönkre abban, hogy az alkotmányos demokráciát futball-ütközetnek nézik.** Felcsút kihív(hat)ná a Barca-t? *Világválogatottnak képzelet magát az alumni honi NBII!* Ezért átírja önzőn, játék közben a szabályokat, megpulykázza a stáblistát. Győzhet? Ez a honi fair play bármi másban is?! Vicc: Magyarország vezetője elfuserált Napkirály. Keleten nem nyugszik, Nyugaton nem kel(1).Web-idézet /nol 2011.11.05./: **„kifejezetten irritál, amikor ...-t elkönyveljük focistaként, játszottam ellene többször is, ügyetlen kecskebéka volt, darabos mozgással törte a labdát, kanyarodott mint a csuklóbusz, és összességében egy középszerű, lassú, képzetlen labdarúgó volt.”** Igaz? Ki tudja. Nem a név a fontos, hanem a nívó és az attitűd. Alapos, hiteles magabiztosságnak, arányérzéknek, alázatnak, józan helyzet- és önértékelésnek, demokratikus elkötelezettségnek, konszolidációnak tere-esélye így semmi. Megbocsátás helyén elbocsátás!? ***Mert találsz egy boksz-kesztyűt, még nem hívhatod ki Erdei Zsoltot. Az orbáni-lázári szemléletű, megfellebbezhetetlen „jog” és „igazság” talán csak egyféle papíron létezik: úgy hívják, végrendelet.***

Fújt a bíró!

7) **A jogalkalmazásról:** a széttartó tendencia gyorsul, mélyül. A biztonság, a jogegység és a jogegyenlőség, a törvény előtti egyenlőség, a bírói függetlenség, azaz a komplex joguralom a hétköznapokban mind gyakrabban sérül, alul marad. Nagy ügy a totó nyelven: 1, X, 2. Amit kikezd a pártos jogalkotás, a végletekig leronthat a megrendült, megsértett igazságszolgáltatás. Negatív áttörés kezdődött (főleg a bírósági reform miatt). Sokasodó hajszálrepedés, részrehajló verdikt mutatkozik. Az ügyészség lebeg, mint Mohamed koporsója, felelősségének alanya sincs. A gyorsítás szlogenje mindent visz, ám e megoldás hamis és kontra-produktív. A hatóságnak mindenki alárendeltje, ezért senki, sose lehetne a kiszolgáltatottja. Mindinkább az. Vitáink fenevadak végső küzdelmét modellezik. Bíró panasza rímel rá szűk baráti körben: *amit velünk csináltak, az olyan, mintha Overdose-t szántani, majd nyugdíjba küldenék.* Szégyenletesen születtek meg az igazságszolgáltató reform-törvények. Kb. úgy, ahogy **a kakukk készül fészket rekvirálni.** Miként a vevő egyszerre vesz zongorát és baltát is hozzá. Szétvált a szó és tett, nagyobb számban gyűlnek a ki nem kényszerített hibák, mint a kellő megoldások, *ránk dől az egész. Megrengeti a külhon: íme!* Bon mot a teljes politikai-jogi infrastruktúráról: *Magyarország olyan autó, mely 180-nal rohan a sztrádán, de az utat csak a visszapillantó tükörből nézi.* Kerényi Imre úrnak (be)szólt a neten egy cinikus ötlet: *legyen meghívásos aszfaltrajz verseny is az M7-esen. Pártigazgató szolgáltatathat hozzá stáblistát.*

Kinek mi jár vagy adható?

8) **Sarkalatos jövő?** Kapkodás, kifáradás, részleges, horizontális megközelítés honol: az AB, a Kúria meg se kezdte a felülvizsgálatot. A (fülke)forradalom harc, napi úzus, tv., bíró sem kell hozzá. 2/3-os tv-ek? Külhon nem érti: elment a hajó. Részeg plébános mondhatja: elcsesztük a nagymisét, csinálunk fájjin litániát. Mi nem! Az alaptörvény önkényesen, hibásan átírt kulcs-fogalmakat (pl. a közteherviselésről), ezért 2011 végéig a teljes, százezres központi és helyi joganyagot át kellett volna szűrni miatta. **3 kosár volt képezhető:** kvadrál az újjal is, kiiktatandó, módosítandó. Ilyen munka meg sem indult. Krédó a nemzetközi erőterben: a **szabad, fair választás esélye, igen vagy sem.** **Vizsgakérdés: a 4 választási alapelv (általános, egyenlő, közvetlen, titkos) szavatolható-e, továbbá mit+miként is akarunk mi a határokon túlra?** Spröd humor: *nem akarnak véletlenül választójogot adni a reptéri tranzitutasoknak, az ausztrál légikisasszonyoknak is?! Kasszandra-vízió: lehet, hogy az ellenzéknek egy erős, külhoni léptékben is következményekre vezető lépése marad: a következő általános választás teljes bojkottja. Aki elemez egy időközit, rémes jövőt lát. Bojkottból értene ország-világ. Ez a békés bojkott a parlamentarizmus számos elemére kiterjeszhető. Csakis jogról, nem pártokról beszélek. Figyeljünk az ifjú demonstrálókra! Transzparens: Mi vagyunk az első szabadon, jogokkal született nemzedék. Nem akarunk az utolsó lenni. Kormány-kommunikáció: mindenre talál mentséget, sose hihetőt. Ez a mantra: **Magyarországon nem korlátozzák a sajtószabadságot, mert hiszen bárki írhat e korlátozásáról.** Az uniós alapértékeket, amelyekre a 7. cikk utal, az alapszerződés 2. cikke sorolja fel. Eszerint "az unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok - ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait - tiszteletben tartásának értékein alapul. Ezek az értékek közösek a tagállamokban, a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség társadalmában.,, Veszi bárki ezeket tényleges mércéül, szóról-szóra!?*

Se győzni, se kormányozni

9) **Okról és okozatról, nem lehetségesről és tilosról, pikírt leszólásról és morális minimumokról.** Újságírók, elemzők immár eljutottak ide: *anyám, én nem ilyen lovat akartam*. Nem ezt vártuk, csalódtunk a közpolitika hazugsága, nívótlansága, hozzá nem értése, agressziója és arroganciája miatt. Internetről: olyan magas nekik a (jó) kormányzás, mint napos csibének a tyúklétra. Rendszerint már a problémát sem értik. Mintha **a szellemi rokkantnyugdijasokat már felülvizsgálták és visszavezették volna a /parlament/ munka világába?** Mindez előre látható volt! Nem ugyanaz bármiről 3 ütős, sértő, lekezelő mondatot mondani, mint azt a problémát értően rendbe rakni. **Brüsszeli megfigyelés, Magyarország 20 éve egy mondatban: az egyik győzni, a másik kormányozni képtelen.** Időnként cserélnek, de az axióma marad. Ellenzéki oldalon dívik egymás és az áldozat okolása. Lekezelő, pikírt megjegyzés, fölényeskedő beszólás a jussa számos ellenzéki kezdeményezésnek: hát maguk meg mit akarnak ezzel-azzal?! Értsék meg a megmondó-emberek: a nem lehetséges, avagy a most még esélytelen, nem szinonimája a nem szabadnak. Nem minden dolog tisztességes, amit szabad megtenni. **Abszurd vége lesz (IMF-EU: lett), ha a természet, a gazdaság, a társadalom törvénye(szerűsége)it a jog normája voluntarista módon legyőzni szeretné.** Csak veszíthet, kár tehát doktriner politológusnak úgymond tankönyvbe illő példabeszéddel hozsannázni. Nem fair elragadtatva dicsőíteni azt a szándékoltan hamis, alantas húzást, ami talán jól hangzik, de **etikátlan, parasztvakító, céljában és eredményében ártalmas.** **Könyvhét, napi sajtószemle: hol vannak az ellenzéki könyvek, lapok? Azok kérem, nyomás alatt.** **Plurális ellenpontok: hatalom-koncentrációval ki akarják rádiózni mindet.** **Kisebbséget kirekesztő alapjog és közérdek nincs.** Magyarország ma: Orbán vigyáz a demokráciánkra, Kövér a parlamentarizmusunkra, Schmitt az anyanyelvünkre, Pintér a törvényességünkre, Balsai az alkotmányosságunkra, Polt a jogainkra, Szijjártó az igazságunkra, Szalay a média-szabadságunkra, Matolcsy a pénziünkre, Selmeczi a nyugdíjunkra, a kecske a káposztánkra. Mi bajunk lehetne?

Megnyugvás, kiszámíthatóság

10) **A helyreállítás esélyeiről, feltételeiről, alternatívákról, megalapozás és metódus kell(ene) mielőbb mindehhez. A-premissza:** visszaállítani a jogállamot kb. mint az omlettből a friss tojást rekonstruálni. Lehetetlen. **B-premissza:** enyhébb a kín: kb. mint a hátrafelé repülő gép, vagy Erős Pistát a tubusba visszagyömöszölni. Nem kizárt, de feltételes, időigényes és rém nehéz. **C-opció:** a Dzsinn a palackba visszaterelhető, de nem bárki képes és kész rá, bárkinek el sem hinnénk. Néhány jogi **peremfeltétel:** az Alaptörvény közjogi érvénytelenségének kimondása, az alkotmány hatalom-monopolizációs tilalmának beélesítése. Visszatérés a 89-es alkotmányhoz, annak modernizálása pl. a Petrétei-variáns felfrissítésével. /Ellenben egy naiv taktikai kiegyezés, arcfelvarrás köztes minimum AT-szövegről bűn és hiba lenne egyszerre, már ha a jog bármit is számít. Alkotmányos intézmények tönkre tételét szöveg-konzolidáció nem kezeli. Bajnai diagnózisa jó, terápiája hibás./ Az ügyészséget a kormány alá rendelni! Új, az állam felelősségét intézményesítő jogalkotási rend kiépítése. A független posztok megszállásának korrekciója (kimunkálható ennek rendje-módja). Az emberi jogok visszaszolgáltatása, a hatalom korlátjaiként való tételezése, az eszázadi, uniós alapjogi charta és jogi modell átvétele. A következő általános választás ügyében elemi erejű belső és külső nyomás kell: vagy-vagy. **Szanálni kell az országot a makroügyekben.** Alternatívák kimunkálása, felmutatása minden kulcsponton, és nyomban nyilvánossá tétele: ha jön a váltás, ezzel kezd. **Megnyugvást hozni a társadalomra, békés építkezést hirdetni 3-5 év kiszámíthatóságával.** Humort a hétköznapokba! Pl. így: ami most van, ricinus ebéd közben. Ingyen-ebéd nem lesz, de a polgár a táplálkozási lánc boldogabbik végére kerülhet. Könnyű sem lesz, de elviselhető(bb) talán igen.

Példaként két szégyenteljes regula

Két alaptörvényi **normatív, azaz kötelező abszurditás:**

R) cikk

(1) Az Alaptörvény Magyarország jogrendszerének alapja.

•(2) Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.

•(3) **Az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a benne foglalt Nemzeti hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányaival összhangban kell értelmezni.**

Megjegyzés: eredetileg ilyen tartalmú R. cikk, ill. ilyen bekezdés nem létezett. Ez így már nem államcél és fejlődési (?) irány, hanem betartandó, igazodást megkövetelő norma!

28. cikk

•A bíróságok a jogalkalmazás során a **jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.**

Megjegyzés: önkényes, önérdékű, primitíven önfelmentő jogpolitika, mely meggátolhatja, hogy a gazdaságos cél elve mentén az állammal szemben pert lehessen nyerni. Mint a homokozóban: melyik gyerek mondta előbb vagy erősebben, hogy nem ér a nevem?! Nagyfokú félelem, szorongás, beismert versenyképtelenség van benne.

Epilógus? Nem biztos, hogy az, sokkal inkább rémisztő, új kezdet. Megesett, hogy már az idén, egy adójogi közigazgatási perben a fővárosi törvényszék előtt az alperes adóhatóság eme 28. cikkel érvelt, s erre fel a bíróság a fenti gumifogalmak kötelező értelmezésével megerősítette az adóhatóság igazát. Ki nyer ma(jd ez után az állammal szemben)?

Alaptörvényi elemzés

12 kulcs-megállapítás az alaptörvényről

1) Egy demokratikus állam alaptörvénye filozófiájában, alanyi körében, keletkezésében, közreműködőinek szerepében, döntő tartalmában, funkciói tiszteletében, garanciáiban és kihatásaiban **lényegileg más**, mint ami Magyarországon készült. Az alkotmányosság: a jogállamiság, a törvényesség, a parlamentarizmus, a hatalom-megosztás, az alapjogi primátus elsősorban **értékelvűség**, nem pedig az, hogy formailag megfelel valami az elfogadás minimális számszerűségeinek. Lásd: közjogi aktustan! **2 derűs próba: mi a 2/3 ?** Mi lett, ill. legyen a kormányzás 3 alapvető módjával és funkcióival? AT fő baja: ami benne jó, az nem új (habár zömmel áthangszerelt, elkent), ami új, az többnyire nem jó benne, pl. mert ötletelés.

2) Az alaptörvény (AT) vesztésre áll bármely fontos és mérvadó adekvát európai anyaghoz, és a korábbi, rendszerváltó alkotmányhoz képest. Alulmúl bármit. Szemezgetett, erőszakolt külhoni méricskélése zsákutca, mivel **az alkotmányjog kb. fele** szokás, illem, kompromisszum, belátás, demokrácia-érték elvben, gyakorlatban. Ezeket is muszáj lesz élő, következetes, napi érdektől független normává tenni. 8 további törvényt vizsgál a Velencei Bizottság: remélhetőleg nem csupán az írott norma-szöveget elemzi, hanem a teljes hátterét, okát, összefüggését és kihatását is.

3) Axióma egyszer s mindenkorra: **futball-perspektívából és focista attitűddel tilos alkotmányozni**. Nem klubcsapat alkotmányoz, hanem nemzeti válogatott. Nem győztes-vesztes végeredményű „játék”, és nem a kisebb(ség)et, a gyengébbeket, az alul lévőket megtipró, a játékszabályokat menet közben átalakító küzdelem. A többség sosem lehetne eléggé előzékeny az elesettekkel szemben. Az AT primitív paternalizmusa sértő, dermedtő. **A többség (túl)hatalmát kell(ett volna) korlátozni, az önkény esélyét is kizárva.**

Alkotmánytól „felcsútmányig”!?

4) **(Mű)hiba AT-ben aláaknázni a későbbi parlamentek és kormányok helyzetét, mozgásterét, cselekvési autonómiáját.** Taposóaknától, tankcsapdáig terjed az antidemokratikus, rosszhiszemű, inkorrekt, 10-20 érve szánt, önérdekű bemerevítés. Mindez, a bornírt demokrácia-deficiten túl az ország és nem csak a kormány válságát válthatja ki. Ellenségeskedés? Tanmese 1: a róka és a holló repülön utaznak és a medve a stewardess. A holló egyfolytában csicskáztatja a medvét, a róka pedig lelkesen követi ebben. A medve megelégedi és mind a kettőt kivágja a repülőből. Zuhannak, a holló megkérdi: róka koma, tudsz te repülni? Nem. Akkor minek szívózol a medvével? Állati duma 2: *Ha vízilóra cserélik /vagy csak átfestik/ az elefántot a porcelánboltban, az még nem megoldás.*

5) Az **Unióban** egy alaptörvény (igen nagy részben közös!) értéktartalmú, de ideológiailag és pártalapon semleges, stratégiai léptékű, távlatos normaköteg: **általánosan elismert elvek, szabályok és modern kihívások válaszának együttese.** Napi taktikai szempont, időszakos pártérdek nem determinálhatja. V.ö: Alapjogi Charta, a preambulumától a modern jogvédő eszközeivel bezárólag. Ebből, és általában is az eszázadi, modern jogokból és megoldásokból hasznosítani talán azok felét sikerült itthon. Sőt, ellenkezőleg: a 4.) pont szerinti rosszhiszemű hatalom-koncentráció másutt ismeretlen, meg sem mernék kísérteni ott, még ha 200 éve volna is ilyen hatáskör. Ellenben összekaparni itthon mindenünnen az antidemokratikus resztliket eleve nem fair (alkotván így közjogi Frankenstein), és még kevésbé tisztességes utólag azzal érvelni, hogy régi demokráciákban is van ilyen. Olyan ui., hogy de facto minden hatalmi monopóliumot felelőtlenül egy kézbe adná, kizárt.

6) Mitől félnek ennyire a megalkotói? Dermesztő válasz-variációk volnának. Bornírt próbálkozások íve az ún. nemzeti konzultációtól a népi hatalom-gyakorlás megnyirbálásáig. **Last minute szemlélet: sietni ,amíg a 2/3-ad megvan?! Lebutított, kisszerű, hamis, versenyképtelen bonapartizmus tört ránk. Egocentrikus egérút az alkotmánytól az Orbán-pátensig, egy „felcsútmányig”?!**

Hungarikumok mint jogtételek?

7) *Nélkülözte a házsabályszerű előterjesztést*: riasztók a konkrétumok mennyiségi és minőségi vetületben. Idézet Sólyom Lászlónak a HVG online 2012. 01. számában közölt dolgozatából: *Az alaptörvény így nyitva áll mindazon anomáliák előtt, amelyek eluralkodtak a törvényhozásban. A zárószavazás előtti érdemi módosítás szégyene is megesett már vele – a bírák kényszernyugdíjazásának alkotmányba foglalásakor.* Vö. *a 1279/B/2011. AB határozattal, mely közjogi érvénytelenséget mondott ki a zárószavazás előtti érdemi módosítások miatt. Ilyen alapon, elemi következetességgel az AT is ugyanebben a hibában szenved, ergo az AB tartoznék ezt megállapítani.* *Szakágazati metszetei* is ötletszerűek: ki-ki belenyomathatta a saját nünükéjét. Ismét kampánytechnika övezi az elfogadása utáni sarkalatos és egyéb, jogalkotási feladatokat, folyamatokat. Megcsapolt házsabály: rapid sumák tv. 1-2 nap alatt? AB-kihívás: lehet még közjogi érvénytelenség akár 100-as nagyságrendben is?

8) *A semmiből jön, és jóhiszemű olvasatban sehová sem tart az AT. 1938-at kísérelték meg vegyíteni 2011-gyel*, eredménye a 70-es évek közepének tekli-meklije. *Importhumor: 2012=világvége. Sebjaj! Utazzék Magyarországra. Épp' most 70 évet gyalognak vissza az időben.* Fradi-kolbász hasonlat: a Szentkoronamítosztól a történeti alkotmányig, és a kötelező normát ígérő nemzeti hitvallásig. Hungarikumok, mint jogtételek? Puskás Öcsit be az Alaptörvénybe!?! Hát még?

9) *Ideologikus, olykor vallási primátust képező tanok, képzetek és hamis szakpolitikák foglalatata nem lehetne* egy alaptörvény. A tényleges életfogytiglani egy büntetőpolitikai opció, a sarkalatos törvénybe merevülő adó, tb, nyugdíj műhiba: az AB vonatkozó elvi határozatainak is a kiütése. Ez áll a jogállam ismerveire nézve is.

10) *Alapvető jogot s kötelezettséget illető felfogása középkori, tankönyvi tételeket leromboló, avított és diktatórikus. Ki van kiért?* Megbomlik a 3-as egység, *eltünedeznek az alanyi jogok, sőt az objektív állami intézmény-védelmi kötelezettségek, előtörnek az államcélok.* Így: védi, törekszik, stb. Ami az állam oldalán ócsítás, az a polgárnál drágítás. Nyílik az olló tovább: jogunk még ha van is, közünk kevés lesz X,Y-hoz.

Elvi abszurdum, cseles konkrétum?

11) **Közjogi alapvetésnek titulált EU-jogot sértő bulla, zavaros párt-dekrétum** született. Semmilyen jog-összehasonlítást nem bír ki. Nem a változások mennyisége a gond, hanem azok egyirányúsítása, hatalmi monopolizálása, bebetonozódásuk. Cseles ellenvetés: hol a konkrétum? Íme 1! A jegybanki függetlenség axióma súlyú uniós elv és norma. Nem önmagáért való, hanem biztosíték jellegű és értékű. Sérül, hogyha a kormány az MNB függetlenségét fals, önérdékű törvényekkel, trükkökkel, szolgálk odatelepítésével, benépesítésével korlátozná. Egy autonóm társ-intézménnyel megtenni ezt okkal tilos. Az MNB ui. nem bank a szó valódi értelmében. Ott nem adnak ki bankkártyát, pénz kamatra oda bevinni kizárt, nincsenek kereskedelmi jellegű banki termékei: a jegybank központi közigazgatási, sőt némiképpen közhatalmi szerv, jogot alkot, pénz bocsát ki, óv az infláció elszabadulásától stb. Ekként a végrehajtó hatalomnak független része és egyfajta együttműködő féke és garanciális kormányellensúly. A kormány kompetenciája és felelőssége a gazdaságpolitika: a jegybanké pedig a monetáris politika. Ezek nem összekeverhetők és fel sem cserélhetők, oda-vissza nem felvizezhetők. Nem lehet így-úgy - balkézről – ráuszulni az MNB keze alá tartozó deviza-tartalékra sem. Focista talán (meg)értené: van olyan formáció, hogy a csapat 2 centerrel játszik, és e két center nem egymást rugdossa. Arcátlan kihívás az uniós értékrenddel, kötelező normákkal való ütközés: főleg a függetlenségek megnyirbálása. **Tarvágásra ítélve minden autonómia**, mintha egy központból bármi jól kormányozható volna. Az utóbbi 20-25 évben a mainál rosszabb államigazgatás nem fungált. Esélytelen, finanszírozhatatlan, rendszer-filozófiailag káros, testidegen, kontra-produktív. Önző gyermek attitűdje. Még egy jelzés: az AT-nél a de jure és a de facto bántóan elkülönül. Ergo, papíron európai lehet a norma, ám az életben a M.E. minden hatalom és jog tényleges forrása. Ez az 'origo' az, mely önmagában alkotmánysértő.

12) Egy **jogvitán modellezve** felháborító jogbizonytalanság, esély-vesztés jöhet a 28. cikk nyomán. Nem elég a törvény, jönnek hozzá a döntő mellékszálak, egyéb szempontok?! Nem lesz így se igazság-, se jog-szolgáltatás?! Gyerekszáj: törvény-megmondó ember akarok lenni! Nehogymár!

Választási jogforgácsok

Fair, szabad választójog, mint stabil demokráciát minősítő próbakő?! Alig(ha).

Teljes rendezés és idő híján slágvortok, dilemmák prezentálhatók. A '89-ben egy alkalomra készült OGY választási törvény, ill. rend bevált, módosítani csak az egyéni körzetek lakosság-szám változása miatt kell(ett) volna már rég. De nem így! A 199 fő, plusz maxi 13-as 2010. évi alkotmánymódosítás végiggondolatlan volt. Tető: ház, alapozás nélkül. E redukálás nem nyert fair tételezést, holott nincs kizárva, hogy 2014 előtt általános választás jöhet. Vet-tv. még sehol. Fűszerezi ezt a határon túli magyarság állampolgársági, és aktív-**passzív** választójog ígérvénye. Nem lehet belegyömöszölni a 4 klasszikus választójogi alapelvbe: az egyenlő választójog és az azonos szavazat-érték normája sérül, ti., kire szavaznak, voksuk mit ér a többiekéhez képest? Mi lesz a spéci névjegyzékükkel? *Kampány folyik majd Erdélyben, Kassán, következmények nélkül? Gyúlékony illúzió!* Három láb, két lista nem okvetlenül kell, a vegyes rendszer fenntartható, bár az arányos rendszer korszerűbb, európaibb. A két forduló a demokratikus ellenzék kulcskérdése, megegyezés nuku? A parlamenti küszöb fenntartandó. A kopogtató cédulás rendszer szégyen: marad, a számok tologatása párttaktika. Reális ötlet sincs a kisebbségek parlamenti képviseletére (szavazás-nélküli szószólóság kevesebb).

Időtálló rendező-elvek?

Időtálló rendezőelvek? A leválthatóság, esélyegyenlőség jogi realitása (szemben a 30 %-os hátránnyal). A győztes ne vihessen mindent, sőt túl sokat se. Demokratikus legitimitáció teljességét az összes elvben független közjogi mandátum-, és ciklus-időtartamnál. Az elv erősebb a matematikai $2/3$ -nál. Ami jogilag 2010-ban $2/3$ lett, az legközelebb $4/5$ lesz? Ne(m)! A győztes mérték feletti töredékét hozzáadni a pártlistához: agyrém, mintha a autó-nyereményjáték győztese benzinkutat is hazavihetne! Drámaian igaz: annyit ér e tv., amennyit szavatolnak belőle. Bűnös húzások vannak helyi, időközi megméréseknél: pl. rendőri beavatkozás pro ide és kontra amoda. Az önkormányzati és parlamenti **mandátum-kapcsolódást** elvszerűen, előny-hátrány érveivel kell(ene) napirendre venni. A névjegyzéktől (!) a jelölésen át és a teljes eljárás korrekt rendjét, alapelveit garanciákkal jobban övezzék. A voksolás titkosságát az új technika lehetőségei között is biztosítsák. A személyes adatokkal, profilokkal való visszaélést tüzzel-vassal büntessék: s a csalás, az anyagi befolyásolás bármely kísérletét is. Visszahívhatóság nem kell, de érdemes megfontolni a méltatlanság miatti összeférhetetlenség visszaállítását. Alapfeltétel: mindenek és mindezek előtt **rendezzék a párt- és kampány-finanszírozás krimijét. Tóth Zoltán előválasztási szisztémája ígéretes, de Vö: Piatnok- kártya-dumájával.**

Ciklus, fasírt, magas ló, csiga és tsa.

Helyi szinten a választás törvényi rendje működőképes: a kislistáról a nagyvárosi vegyes szisztémáig. A 4 helyett következő 5 éves ciklus elfogadható, kivéve, ha az elnyomorodás, állásvesztés miatt ezek válnak meg a mandátumuktól. A helyi költségvetés 30-40 %-ban a bedőlés előtt-szélén áll. Vitapont /tisztesseges, tárgyilagos elemzést és újrarendezést kíván/: jó-e, ha a polgár választ közvetlenül (fő)polgármestert, avagy parlamenti mintára ezt a testület kezébe jobb adni. A politikai fasírt feloldása talán egyet elvesz a körmünkre égő gondokból: a szisztéma folytonos tologatásával mégse jutunk előbbre. ***Humanizálni kellene a helyi közpolitikát is***, lásd: Esztergom, de Miskolc és Komló is! Fejlesztő-működtető helyi politika helyett jobbára **pártos jogi-financiális viszálykodás** folyik. Nincs szó hatalom és polgár bizalmi viszonyáról: primitív, bántó, fenyegető paternalizmus dívik. **A jövő héten kik lesznek a bűnösök? Mondjuk a fekvő-rendőrök még 2006-ból?! Konzolidáció egyetlen szintén se?** Otto von Bismarck, a Vaskancellár mondta: minden magyar egy jogász és egy huszár keveréke. ***Ideje leszállni a magas lóról.*** Mert ha nem? ***Unikális, magyar léböjt-kúra következhet: elfogyott a lé, jön a böjt. Végül akár rapid törvénnyel bevezethetik a negyedévenkénti Ramadant is.*** Az abszurd értékrendet állatmese mutatja! ***A csiga és a kecske mennek a parlament felé, mindketten asszisztensnek jelentkeznének egy politikushoz. Kifelé újra találkoznak, a csiga örömmel meséli, hogy felvették. Hogy-hogy felvették? Figyelj kecske: ide csúszó-mászó kell, mekegni ők is tudnak!*** AT és annak startja: hatály-ballépés. A magyar parlament legyőzte az időt. 2010-11-ben szembeköpte 20 évvel ezelőtti önmagát. **Válaszúthoz közelítünk: demokrácia vagy kamukrácia?!**

Jogállamiság=alkotmányosság?

A Magyar Köztársaság (Magyarország!?) független, *demokratikus jogállam*.” Nincsen még egy olyan intézmény, kifejezés az alkotmányjogban, amelynek fogalmát, tartalmát, elveit és határait ennyire sokoldalúan és magas színvonalon munkálta ki az Alkotmánybíróság, mint épp’ a jogállamét. Láttuk sűrítve a 6. vetített oldalon, hogy ami az alaptörvényben pár szó(tag) csupán, annak gazdag hátterét, ismérveit soktucatnyi AB-határozat bontotta ki, még hozzá európai tekintetben is példásan. Legfőképpen 21 elvi tétel foglalta keretbe ezt, ám ma már semmiben nem lehetünk biztosak. Nincs eligazítás arra nézve, mi történjék az AB alkotmány-értelmező, örökös kitöltő elvi határozataival. Ehhez képest kevés és főként semmire nem garancia az, amit az AB elnök kijelentett: úgyis mi mondjuk majd meg, mi a jog?! Háát?! Alapja? Esélye? Időtállósága? Minősége? Biztosítéka?

Ember meg nem tudná ma mondani, hogy az Alaptörvény (AT) nyomán, főként annak normatív preambuluma /Nemzeti hitvallása/ szerint mi marad meg az AB alkotmány-értelmezéseiből. Kell-e egyáltalán? Az AT szóhasználata ugyan megfelel az EU fogalmi tárházának. Ámde, Európában sem csupán egyféle jogállami metódus létezik, így tág tere nyílhat megint a fogalmak, modellek, jó és rossz megoldások közötti szlalomozásnak. Itt is érvényre jut a nem ortodox jogi „kultúra”, mely valójában távolról sem alkotmányos kultúra, hanem ügyes-ügyeletes párt-taktika. Milyen jogállami esszencia volna tiszta, illetve majd tisztázandó közjogi viszonyok között a mi számunkra is? Válasz: egy lényegét összefogó és szemléltető, záró 10 pont. Ennek bemutatása előtt vázolok pár peremfeltételt. Tehető azonosságjel a jogállamiság és az alkotmányosság közé? Leegyszerűsítve igen, de utóbbi több mást is jelöl, míg az előbbi nélkül utóbbi sincs igazán.

Peremfeltételek

A jogállamiság kritériumainak imponáló alkotmánybíróági kimunkálása nem jelenti azt, hogy a jogállam lényege: a törvények uralma és biztonsága itthon probléma-mentes evidencia (magyarra fordítva talán alapigazság) volna. Vele kapcsolatban a honi közélet is igen kritikus, néha csodaváró, máskor lekezelő, s rendre megosztott. A közpolitika fejleményei mind kevésbé a feltétlen alkotmányosság, az értékent tisztelt közjogi kultúra, a törvénytisztelet megvalósulását jelzik. Pedig megtehetnék, el is várható volna ez, mivel az efféle normatisztelet tág mozgásteret nyújt. Bon mot: az alkotmányosság, a jogállamiság keretein, határain belül a politikai aktor lehetne Neandervölgyi vadember is, ha neki így tetszik, csak nem játszhatnék külső, forradalmi pályán. Ezzel szemben a nyugös pártpolitika előbb koraszülött jogállamról szeretett beszélni: valamiről, ami túl korán jött, nem értünk még fel hozzá, később talán jó lesz ez, de csupán idővel, és úgy, hogy a politika „cselekvőképessége” megmaradjon. 2010-től pedig jött a (fülke)forradalmi retorika, sőt ilyenén gyakorlat: annak minden bűnével és hibájával. Szemléltessük színházi hasonlattal: emlékeztvén a klasszikus dráma humoros ellentmondására. O' Neill drámájában, címe Eljő a jeges, egy szereplő így ábrándozik: - Nagyon tudná szeretni Angliát, csak nem laknának benne angolok! Milyen szép is volna a jogállam jogállami korlátok nélkül?! A korlátozottság nem hibája, hanem a lényege az alkotmányosságnak, a hatalom-megosztásnak, a jogállamiságnak.

Mi a valódi tét?

Elemi erővel tört ránk egy ártó szemléletmód: az államgépezet csak önmagára, önmaga erejére figyel, és mindenki mástól félti hatáskörét, az ún. szuverenitását. Csakhogy ez a szuverenitás nem az övé, hanem a népé, mindannyiunké. A pillanatnyi hatalom a felhatalmazását, de nem az autokratikus szerep-felfogását hűbérbe, felelős őrzésre 4 évre kapta tőlünk. Minden egyéb hozzáállás olyan, mintha KRESZ szabályok nélkül szeretnének balesetmentesen közlekedni. Amint legalább két kocsis, utazó, biciklista, gyalogos halad egy időben, kellene a normák, még ha kényelmetlenek is. Ez Európa demokráciáiban axióma, nálunk ellenben félig sem igaz.

Csakugyan könnyebb az olyan országok helyzete, ahol ezt az elvet emberöltők óta, ismerik, tisztelik, ápolják. Mi nem pusztán még nem itt tartunk, hanem mindinkább a jog-uralom tekintetében szégyenletes kudarcok, „kikerülős” próbálkozások tapasztalhatók. Magyarországon nem aranyigazság, hogy a közhatalmi állam felelősséget visel hatósági fellépéséért, még hozzá nem csupán akkor, amikor hibás egyedi határozatokat ad ki, hanem akkor is, amikor a norma-alkotás során jár el turpis módon. Unos-untalan el kell mondani, hogy a jogállamban semmilyen cél nem szentesíti az eszközt, ellenkezőleg, jogállamban csakis a törvény(esség) sáncain belül lehet politikát folytatni, gazdálkodni, kereskedni, igazgatni, bármi mást tenni. E megvalósulás nehéz, mert a jogéletben – a jogalkotásban és a jogalkalmazás terén egyaránt – egyre súlyosabb feszültségek, hibák, mulasztások és visszaélések mutatkoznak. A jogállami fejlődés egyenetlenségeit, igénytelenségeit, vargabetűit a közvélemény bár elmarasztalja, s olykor éles kritika is tapasztalható, ám a jogi baklövések felelőse nem kerül elő. A publikum aztán 55-60 %-os választói közönnyel büntet, illetőleg saját(os) egérutat keres, csömört érezve elfordul a közügyektől. Pedig demokrácia, demokratikus jogállam nincs a jogban bízó demokraták híján. **Az alkotmányos berendezkedéssel való visszaélés rövid távon kényelmet, pártos lehúzást hozhat, hosszabb távon a rendszer egészét teszi kockára.**

Hofi látomása, két időszerűség

A halhatatlan humorista, Hofi Géza poénból az anyósával a jogállamról diskurált. Évődve így szólt az asszonyhoz: -Jogállamban fogunk élni, anyuka! Mire a néni: -Én, fiam nem költözöm sehová! A 90-es évek kabaré-tréfája a XXI. század elején is elsüthető, mert bekövetkezett a jogállamiság eróziója. Ez döntő részben közállapotainknak, kis részben a jogállamiság sérülékenységének „köszönhető”.

A jogállamiság persze nem egyedüli érték és alkotmányos minőség, nem Jolly Joker, hanem csak más alkotmányos fundamentumokkal, megoldásokkal együtt fejt ki megfelelően a hatását. Láthatóan az alkotmánybéli fogalom is a jogállamiságot összekapcsolja a függetlenséggel és a demokratikus jelleggel. Az egybefüggő alkotmányos tényezők – példászerűen - a valódi népszuverenitástól - az önkormányzatok autonómiájának elismerésén át - az alapjogi bíraskodás működéséig terjedhet. Az összetevők jól csupán együtthatásukban vizsgálhatók, működtethetők. Nézzük meg, mi mivel függ össze, mi volna az a – tegyük fel - 10 parancsolat, amely elveket és keretet szab témánknak. A feldolgozás egyszerű megközelítést alkalmaz, tehát inkább szemléltet, mint tudományosan definiál.

Napjainkban 2 „eurojogi” vita áll a homloktérben. Egyfelől a bírák kényszer-nyugdíjazása, másfelől az MNB elnök felesketése. Az előbbihez: ha a bírói függetlenség megköveteli a bíró elmozdíthatatlanságát, akkor ez nem csak egy az egyben, de 300-as tételben is igaz. Az AT-re felesketni bárkit, pláne kettős kötődésű MNB elnököt azután korrekt, miután az AT európai értelemben is alkotmányossá tétetik. Ezzel nyomást gyakorolni nem hívókra plusz sérelem.

10 pont

Szemléltető „Tízparancsolat”

- 1.) A (pártállami) diktatúra és a demokratikus jogállam lényegüket tekintve két külön világ, konvergenciájuk, mixelésük nonszensz.
- 2.) A jogállamiság más alkotmányos értékekkel, minőségekkel összhangban éri el célját.
- 3.) A jogállamiság tény és igény, már bizonyos szinten elért állapot és 100 %-osan soha nem kész, perfekt, lezárt helyzet. A jogállam evolúció, de nem revolúció.
- 4.) A jogállam nem a jogászok, hanem a törvény uralmát jelenti – független igazságszolgáltatással a végponton.
- 5.) A jogállam egy morális alapokra is épülő eszmény, mely a törvénytisztelet köré szerveződik, kifejezve, hogy a jogot be kell tartani és tartatni, viszont semmi más nem kötelező általánosan, csak a „törvény”.
- 6.) A jogállamiság alfája és ómegája a biztonságos rend mind a jogalkotásban, mind a jogalkalmazásban.

10 pont (folytatás)

7.) Egy jogállamban semmilyen cél nem szentesítheti az eszközt, vagyis jogállamban nincs és nem is lehet politikailag vagy társadalmilag hasznos jogsértés.

8.) A jogállam maga is sokrétű fogalom, belső összetevői pl. a jogbiztonságtól a hatalommegosztás rendszerének tiszteletben tartásáig húzódnak.

9.) A jogállamiság az érdemi és az eljárási szabályok tiszteletét egyaránt igényli, sőt a korrekt jogértelmezés is ide sorolható. Jogállamban a jog: társadalom-szervező érték, ezért a társadalom egyes alrendszerének működéséből (pl egészségügy, oktatás, pénzvilág) sem számúzhető ez az elvi követelmény.

10.) A magyarországi jogállamiság maga is „csatlakozott” az EU-hoz, s annak Alapjogi Chartájához, így a jogállamiságnak számos fontos európai és emberi jogi összetevője, kihatása van.

Demokratikus jogállam szemléltetése ősi példán: 2012, Magyarország kérdés: Mi volt régebben, tojás vagy tyúk? -Régebben minden volt, tojás is, tyúk is: demokrácia és jogállam is!